

Rapport

Projectnummer: 358436
Referentienummer: 358436
Datum: 28-01-2020

Verkennd natuuronderzoek uitbreiding Poelkampen (fase II)

Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur

Definitief

Verantwoording

Titel	Verkennd natuuronderzoek uitbreiding Poelkampen (fase II)
Subtitel	Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur
Projectnummer	358436
Referentienummer	358436
Revisie	0
Datum	28-01-2020

Auteur(s)	
E-mailadres	

Gecontroleerd door	
Paraaf gecontroleerd	

Goedgekeurd door	
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Kader van het onderzoek	4
1.2	Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten	4
2	Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden.....	7
2.1	Toetsingskader	7
2.2	Inventarisatie	8
2.3	Analyse van de mogelijke effecten	9
3	Wet natuurbescherming: soortenbescherming	11
3.1	Toetsingskader	11
3.2	Methode	12
3.3	Voorkomende ecotopen	13
3.4	Planten.....	13
3.5	Vleermuizen.....	14
3.6	Overige zoogdieren	15
3.7	Vogels.....	15
3.8	Amfibieën en Reptielen	16
3.9	Vissen	17
3.10	Ongewervelden	17
4	Natuurbeleidskaders	18
4.1	Toetsingskader	18
4.2	Natuurnetwerk Nederland.....	18
5	Houtopstanden	20
5.1	Toetsingskader	20
5.2	Inventarisatie	21
5.3	Analyse en toetsing effecten	21
6	Conclusies.....	22
	Bijlage 1 Rapport aanvullend vleermuisonderzoek	23

1 Inleiding

1.1 Kader van het onderzoek

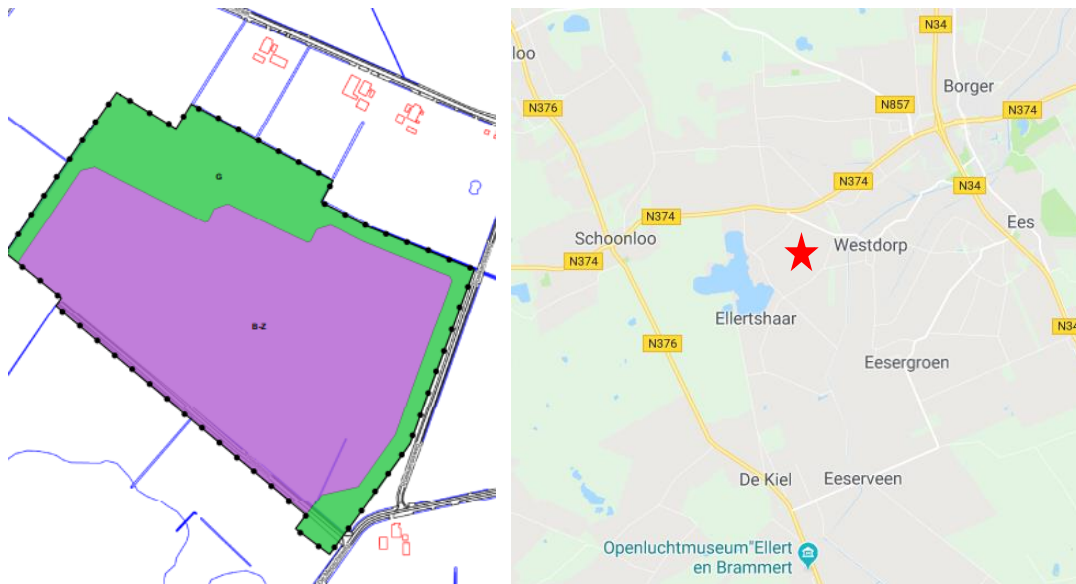
Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. De natuurbescherming in Nederland bestaat uit de volgende kaders:

- Wet natuurbescherming:
 - Natura 2000-gebieden,
 - Soorten,
 - Houtopstanden,
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en eventueel gebieden buiten het NNN zoals weidevogelleefgebieden, akkervogelgebieden en ganzenfoerageergebieden,
- Overig beleid (bv gemeentelijk).

Het verkennend onderzoek is er op gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het projectgebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures. Het verkennend onderzoek is de eerste stap in de procedure. Afhankelijk van het resultaat moeten de navolgende stappen al dan niet worden doorlopen.

1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten

De Poelkampen is een heideontginningslandschap tussen het esdorp Westdorp en het gehucht Ellertshaar. Het gebied bestaat uit gras- en akkerlanden met kavelscheidingen in de vorm ondiepe greppels. Rond het plangebied is aan de noord-, oost en zuidzijde bewoning aanwezig. Direct zuidelijk vindt momenteel zandwinning plaats (fase I).

Figuur 1.1 Plangebied (paars bedrijf-zandwinning, groen gebied) met rechts de ligging (rode ster) (Google maps, 2018)

Het verkennend natuuronderzoek is uitgevoerd in het kader van het bestemmingsplan van Poelkampen fase II. In 2012 is ook een natuuronderzoek uitgevoerd (Natuurtoets Poelkampen en Boswachterij, Grontmij 31 juli 2012). In dit onderzoek werden twee alternatieven beschouwd, de Boswachterij en Poelkampen. Het huidige plangebied Poelkampen is het noordelijke deel van het in 2012 onderzochte alternatief Poelkampen. In het zuidelijk deel vindt thans al zandwinning plaats en dit behoort niet tot het te onderzoeken plangebied.

De in het kader van de zandwinning uit te voeren activiteiten zijn:

- Houtwal langs Weideweg verwijderen;
- Houtwal loodrecht op Weideweg midden door gras/bouwland verwijderen;
- Houtwal langs oostzijde plangebied (Poelkampsweg) handhaven;
- Teelaarde verwijderen en naar depot nabij brengen;
- Depot en toegangsweg zijn al aanwezig ten behoeve van de zandwinning fase I;
- Door de ontgroning verdwijnt het greppelpatroon en verdwijnt er agrarisch gebied;
- Ter compensatie van de houtwallen die voor fase I zijn verwijderd en voor fase II verwijderd gaan worden, is een aantal nieuwe houtwallen aangelegd (zie figuur 1.2). Het betreft:
 - Langs de Veldkampsweg. Thans is hier alleen een graswal aanwezig. Bedoeling is hier een houtwal op te realiseren;
 - Langs de Eeshoornweg. Een houtwal met berkjes en struiken;
 - Langs het zandpad naar fase I van de zandwinning en langs de noordwestkant van fase I. Recent aangelegd.
- De plas die ontstaat na de zandwinning vormt één geheel met de plas van fase I;
- Na afronding van de zandwinning wordt het plangebied samen met fase I opnieuw ingericht.

Figuur 1.2 Links de aangelegde houtwal langs de Eeshoornweg en rechts langs het zandpad naar fase I.

2 Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden

2.1 Toetsingskader

Bescherming van Natura 2000-gebieden vindt plaats op grond van de Wet natuurbescherming. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. Daarbij zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitats en/of soorten. Dit kunnen behoudsdoelstellingen zijn voor habitats en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau (kwalitatief en kwantitatief) bevinden of uitbreidings- respectievelijk verbeterdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten die zich nog niet op het gewenste niveau bevinden.

Om dit toetsbaar te maken kent de Wet natuurbescherming (Wnb) een goedkeuringsvereiste voor plannen die significante gevolgen voor de betreffende gebieden zouden kunnen hebben (artikel 2.7, eerste lid, Wnb) en een vergunningplicht voor projecten en andere handelingen die (significant) negatieve gevolgen voor de betreffende gebieden zouden kunnen hebben (artikel 2.7, tweede lid, Wnb). De goedkeuring of de vergunning wordt alleen verleend wanneer voldoende zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende Natura 2000-gebied niet in het geding zijn. Wanneer significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden op grond van een passende beoordeling niet kunnen worden uitgesloten, kan alleen goedkeuring aan het plan of een vergunning voor het project worden verleend indien de ADC-toets met succes doorlopen kan worden (artikel 2.8, vierde lid, Wnb). Dat betekent dat het project nodig is omwille van een dwingende reden van groot openbaar belang, er geen alternatief mag zijn met minder grote effecten op Natura 2000 en de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Afdeling heeft geoordeeld dat het PAS niet aan alle eisen van de Habitatrichtlijn voldoet. Het PAS geeft onvoldoende zekerheid dat met de uitgifte van ontwikkelingsruimte significante gevolgen voor Natura 2000 zijn uitgesloten. De consequentie is dat het PAS niet als basis voor toestemming voor projecten of andere activiteiten kan worden gebruikt. Toetsing van effecten van stikstofdepositie gaat daarom weer volgens de in voorgaande alinea beschreven procedure.

Consequenties uitspraak ABRvS over PAS

De ABRvS heeft enkele wettelijke bepalingen uit de Wnb, het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming onverbindend verklaard. De belangrijkste consequenties daarvan zijn:

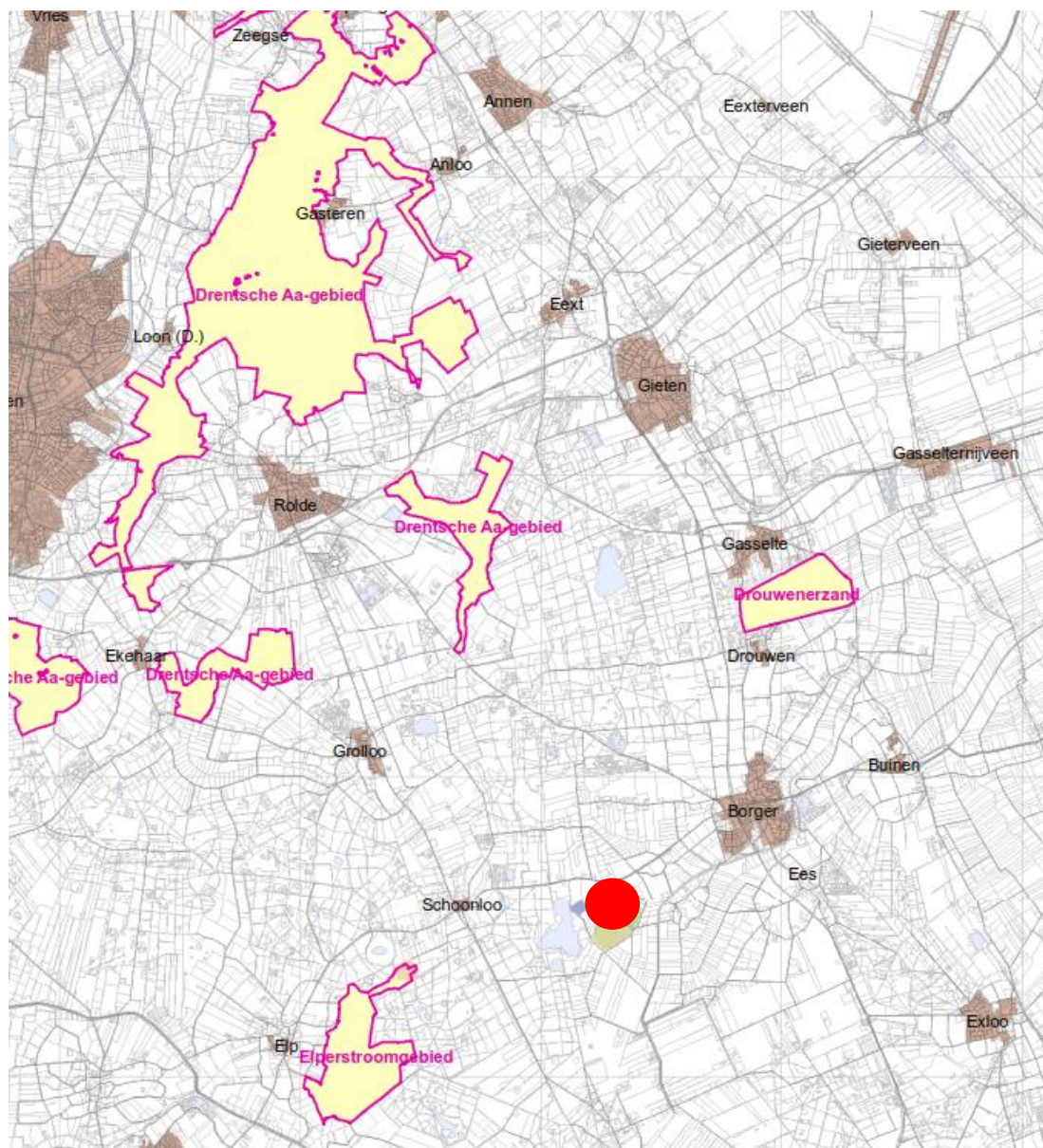
- Het verbod op extern salderen is opgeheven. Er mag dus weer extern gesaldeerd (salderen met emissierechten van stoppende veehouderijen of industriële bedrijven) worden. Dit echter onder strikte voorwaarden. Zo mogen de stoppende bedrijven niet al zijn meegenomen in het PAS. In beginsel zijn in het PAS alle bedrijven opgenomen die binnen 1 km van Natura 2000-gebieden liggen en in de periode 2015-2018 zijn gestopt.
- De PAS-lijst met 118 PAS-gebieden is onverbindend verklaard. In de eigenstandige

ecologische beoordeling moet dus ook getoetst worden op de niet PAS-gebieden (o.a. Vogelrichtlijngebieden).

- Drempelwaarde (0,05 mol N/ha/jr) en afstandsgrenswaarden (o.a. 3 km voor wegverkeer) komen te vervallen.
- De referentiedata uit het PAS (feitelijke depositie 2012-2014) voor het bepalen of sprake is van een toename aan stikstofdepositie komen te vervallen. Dat wil zeggen dat weer relevant wordt of voor een bepaalde activiteit toestemming is verleend voordat het betreffende gebied waar die activiteit gevolgen voor heeft als Vogelrichtlijngebied werd aangewezen respectievelijk als Habitatrichtlijngebied door de Europese Commissie op de lijst van gebieden van communautair belang werd geplaatst. Voor Vogelrichtlijngebieden gaat het hierbij om 10 juni 1994 of later (veelal 24 maart 2000), bij Habitatrichtlijngebieden gaat het in de regel om 7 december 2004.

2.2 Inventarisatie

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Uit deze gebiedendatabase blijkt dat het plangebied op circa 5 km afstand van Natura 2000 gebied Elperstroom ligt en op circa 6 km afstand van de Natura 2000 gebieden Drouwenerzand en Drentsche Aa (zie figuur 2.1). Alle genoemde gebieden zijn Habitatrichtlijngebieden en hebben stikstofgevoelige habitattypen.

Figuur 2.1 Plangebied (rode stip) met omliggende N2000 gebieden Elperstroomgebied, Drouwenerzand en linksboven het Drentsche Aa gebied.

2.3 Analyse van de mogelijke effecten

Het plangebied, de te ontgronden percelen, ligt op een dusdanige afstand van de Natura 2000 gebieden Elperstroom, Drouwenerzand en Drentsche Aa (5 tot 6 km), dat negatieve effecten van de geplande werkzaamheden ten gevolge van verstoring door licht, geluid en beweging kunnen worden uitgesloten. Elperstroom en Drouwenerzand zijn alleen aangewezen voor habitattypen. Drentsche Aa is daarnaast ook aangewezen voor habitatsoorten (rivierprik, klein en grote modderkruiper, rivierdonderpad, kamsalamander, bever en gevlekte witsnuitlibel). Deze soorten ondervinden door de afstand en de

eigenschappen van de soorten geen negatieve effecten door de werkzaamheden. Bovendien vinden de werkzaamheden behorend bij de ontgroning, zandwinning ook nu al plaats op aangrenzende percelen. Er ontstaat geen extra verstoring.

Uit hydrologisch onderzoek (Grontmij, (Geo)hydrologisch onderzoek Poelkampen, 5 juli 2012) is gebleken dat de ontgroning niet leidt tot effecten op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied Elperstroom. De Natura 2000-gebieden Drouwenerzand en Drentsche Aa liggen op nog wat grotere afstand waardoor ook hier geen effecten op de grondwaterstanden worden verwacht.

Alle Natura 2000 gebieden in de omgeving zijn stikstofgevoelig. Hoewel de afstand tot deze gebieden meer dan 5 tot 6 km is, kan niet worden uitgesloten dat eventuele stikstof uitstoot ten gevolge van de werkzaamheden leidt tot negatieve effecten op aanwezige habitattypen in een of meer van de Natura 2000-gebieden. Echter de werkzaamheden behorend bij de zandwinning vinden in de huidige situatie ook al plaats. Als fase II aan de orde is voor de winning van zand en grind, verplaatst de huidige activiteit zich circa 500 m in noordoostelijke richting. De intensiteit neemt niet toe, de winning in fase II komt in de plaats van fase I. De gebruiksfase van de voortzetting van de zandwinning leidt niet tot extra stikstofuitstoot.

Het huidig gebruik van fase II is landbouw. Deze functie verdwijnt op het moment van in gebruik name van de grond als zandwinlocatie. Conform de ontgrondingsvergunning wordt de teellaag van de bodem verwijderd voordat de winning van het zand start. Dit verwijderen van de teellaag is de aanlegfase, waarin ook sprake is van enige stikstofuitstoot. Omdat de landbouwfunctie verdwijnt, is de stikstofuitstoot als gevolg van de landbouwactiviteiten gedaald tot nul.

Ook op langere termijn, als de achterblijvende plas een functie als natuur- en recreatiegebied krijgt, wordt de stikstofuitstoot gereduceerd ten opzichte van de huidige landbouwfunctie.

In 2012 zijn berekeningen uitgevoerd (OPS-Pro 4.3) om na te gaan in hoeverre er sprake kan zijn van een toename van stikstofdepositie. Deze bevestigde de bovenstaande beschouwing: gebleken is dat er geen toename van stikstofdepositie zal optreden gedurende de voorbereidende werkzaamheden en de exploitatie van de winning. Hoewel thans Aerius wordt gebruikt om stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden te berekenen, wordt uitgegaan van de berekening uit 2012 omdat de verschillen zeer klein zijn en de uitgangspunten voor wat betreft de stikstofuitstoot ten gevolge van de werkzaamheden niet zijn veranderd.

Effecten op Natura 2000-gebieden Elperstroom, Drouwenerzand en Drentsche Aa kunnen worden uitgesloten.

Er is geen nader onderzoek noodzakelijk in de vorm van een Voortoets.

3 Wet natuurbescherming: soortenbescherming

3.1 Toetsingkader

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - ☐ onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - ☐ onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - ☐ onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor *Vogelrichtlijn*- en *Habitatrichtlijn*soorten geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor *Andere beschermde soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verbodsbepalingen ten aanzien van de verstoring zijn niet van toepassing op deze soorten. Ten aanzien van de *andere beschermde soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de nieuwe wet geldt een ontheffingsplicht. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de nieuw wet. Er is dan geen ontheffing nodig.

3.2 Methode

Bronnenonderzoek

De inventarisatie betreft een onderzoek naar de actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten in het plangebied. De inventarisatie bestaat uit een bronnenonderzoek, een verkennend veldbezoek en habitatgeschiktheidsbeoordeling.

Het studiegebied voor het bronnenonderzoek betreft het plangebied en de omgeving tot een afstand van 500 m à 1 km.

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en omgeving. Hiervoor is gebruik gemaakt van de gegevens uit:

- NDFF (laatste 5 jaar);
- Natuurtoets Poelkampen en Boswachterij, natuurtoets op twee alternatieve locaties voor ontgroning, Grontmij, PN 274965, 31 juli 2012

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van een oriënterend veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten(groepen) in beeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen. Het veldbezoek heeft plaats gevonden op 19 september 2018 door een deskundig ecooloog van Sweco. Tijdens het veld bezoek was het circa 19 °C en de wind was matig uit het zuidwesten. Op 8 februari 2019 heeft een veldbezoek plaatsgevonden gericht op de te kappen bomen langs de Weideweg en de te kappen bomen haaks op de Weideweg in noordelijke richting. Vervolgens heeft hier in de periode mei t/m september 2019 een vleermuisonderzoek plaatsgevonden(door Douma Zoogdier Onderzoek).

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatgeschiktheidsbeoordeling wordt een inschatting gemaakt in hoeverre de te verwachten soort(groepen)en en/of het geschikte biotoop beïnvloed kunnen worden door de voorgenomen activiteit. Op basis van deze analyse wordt geconcludeerd voor welke soort(groepen) er nader (veld)onderzoek en

eventueel ontheffingsplicht in kader van Wet natuurbescherming van toepassing is (voor vleermuizen is het aanvullend onderzoek op voorhand reeds meegenomen in dit Verkennend Natuuronderzoek). Het onderzoek beperkt zich tot op grond van de Wnb beschermde planten- en diersoorten. Niet-beschermde Rode lijstsoorten die in het plangebied (kunnen) voorkomen zoals diverse soorten paddenstoelen en vaatplanten worden niet in het onderzoek betrokken omdat deze soorten niet relevant zijn voor toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3.3 Voorkomende ecotopen

- Akkers- en graslanden: de percelen die het plangebied vormen zijn tot voor kort in gebruik geweest als akker- of grasland. Thans is een deel verruigt en een deel nog in gebruik als bietenland;
- Greppels: rondom het plangebied, met uitzondering van de westzijde, zijn greppels aanwezig. Ook iets oostelijk van het middendoor het plangebied zijn enkele greppels aanwezig. De greppels stonden droog ten tijde van het veldbezoek;
- Houtwallen: Langs de oostzijde en midden in het plangebied, langs greppels, staan bomen, meest eiken. Aan de zuidzijde is een houtwal aanwezig;
- Onverharde paden: langs de bomen en greppels liggen oostelijk en zuidelijk zandpaden, westelijk een graspad en noordelijk de bebouwde percelen aan de Schoonloërstraat.

3.4 Planten

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied is geen beschermde en/of Rode lijst flora aangetroffen (Ndff, 2014-2019).

Tijdens het veldbezoek is eveneens geen beschermde flora aangetroffen. Aangetroffen soorten betreffen boerenwormkruid, perzikkruid, duizendblad, akkerdistel, robertskruid, knopkruid, bitterzoet, melganzevoet, akkerwinde, lijnzaad, dagkoekoeksbloem, braam, en brandnetel. Op de voormalige akkers zijn nog restanten van graan te zien.

De houtwallen zijn ruim 100 jaar oud. Ze worden gekenmerkt door oude zomereiken, met plaatselijk een onderbegroeiing van struiken of kruiden. De meeste houtwallen zijn begroeid met ruigtesoorten. In 2012, tijdens het eerste natuuronderzoek, zijn plaatselijk bijzondere planten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselarme oude houtwallen, zoals gewone eikvaren en salomonszegel. Deze zijn thans, in het kleinere plangebied, niet aangetroffen. In 2012 waren de percelen nog in gebruik als akkers met aardappel en bieten, de aanwezige graslanden waren deels gemaaid en er waren enkele greppels watervoerend, maar deze bevonden zich zuidelijk van en buiten het huidige plangebied.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

De ontgronding heeft geen negatieve effecten op beschermde flora omdat deze niet is aangetroffen en op de voormalige akkers en graslanden ook niet is te verwachten. Voor de nog te verwijderen houtwallen geldt dat hier geen beschermde planten zijn aangetroffen. De houtwallen als geheel zijn niet beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar hebben wel een landschappelijke- en natuurwaarde. De te verwijderen wallen zijn reeds gecompenseerd door aanplant van nieuwe houtwallen (zie paragraaf 1.2). Nader onderzoek en / of een ontheffing is niet aan de orde.

3.5 Vleermuizen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied zijn geen waarnemingen van vleermuizen bekend (Ndff, 2014-2019). Wel is in de boswachterij westelijk van het plangebied een waarneming van brandts vleermuis gedaan.

Bij het natuuronderzoek uit 2012 is tijdens het eerste verkennende veldbezoek (2010) geconstateerd dat de houtwallen in en om het plangebied en de laanbeplantingen aan de rand van het plangebied mogelijk een geschikt biotoop vormen voor boom bewonende vleermuizen en geschikt zijn als vliegroute voor boom- en gebouw bewonende vleermuizen naar foerageergebied. Ook de beschut gelegen delen van het agrarische gebied zijn mogelijk geschikt foerageergebied.

Gegevens uit het verleden, nog vóór 2010, laten zien dat in het uurhok (5x5 km) waarin het plangebied ligt geen vleermuizen zijn gemeld (Limpens et al 1997). In de omgeving zijn wel tenminste vijf soorten vermeld, waarvan het aannemelijk is dat ze ook in het plangebied kunnen worden aangetroffen. Vleermuizen zijn Europees beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb).

Deze mogelijke geschiktheid was destijds aanleiding voor aanvullend onderzoek conform het vleermuisonderzoeksprotocol (Buro Bakker, 2011 bijlage 2 van Natuurtoets 2012). Er zijn binnen locatie Poelkampen in de houtwallen geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Op basis van sociale roepen van de gewone dwergvleermuis is wel geconcludeerd dat in de directe omgeving paarverblijfplaatsen aanwezig zijn. De bebouwing rondom het plangebied, waar deze verblijfplaatsen zouden kunnen zitten, blijft echter gehandhaafd. Binnen locatie Poelkampen blijken in 2011 geen belangrijke vliegroutes en foerageergebieden aanwezig te zijn. Plaatsen waar wel enkele foeragerende vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) zijn waargenomen bevinden langs de te handhaven grenzen van het gebied.

Omdat het in 2011 uitgevoerde vleermuisonderzoek niet meer actueel is, zijn de nog te kappen bomen/houtwallen (zie figuur 3.1) gecontroleerd op aanwezigheid van holtes die potentieel geschikt zijn als vleermuisverblijf. Tijdens het veldbezoek op 8 februari 2019 zijn in de te kappen bomen holtes aangetroffen die mogelijk geschikt zijn als vleermuisverblijf.

Figuur 3.1 Rood omkaderd de te kappen bomen/houtwallen

Het werkelijke gebruik van de holtes kan worden vastgesteld door het uitvoeren van een onderzoek conform het Vleermuisprotocol. Dit onderzoek is in de periode mei t/m september 2019 uitgevoerd. De rapportage is opgenomen in bijlage 1. Uit het onderzoek blijkt dat er in de te kappen houtwallen geen verblijfplaatsen van boom bewonende vleermuizen aanwezig zijn. Ook vormen de bomen geen vliegroute voor vleermuizen. Wel worden de bomen in beperkte mate gebruikt als foerageergebied.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat in de te kappen bomen/houtwallen geen vleermuisverblijven aanwezig zijn en de bomen ook geen functie als vliegroute hebben. Er wordt wel in beperkte mate gefoerageerd, maar het is zeker geen essentieel foerageergebied. Er treden geen negatieve effecten op vleermuizen op. Een ontheffing is niet nodig. Wel is de zorgplicht van kracht, wat voornamelijk inhoudt dat de werkzaamheden overdag uitgevoerd moeten worden en er uitsluitend kunstlicht gebruikt mag worden als deze dusdanig afgesteld is dat er geen bosschages en of gebouwen verlicht worden.

3.6 Overige zoogdieren

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van Europees beschermde zoogdieren. De nationaal beschermde das is op grotere afstand (2 tot 4 km) rondom het plangebied waargenomen. De nationaal beschermde steenmarter is in de nabije omgeving waargenomen. Ook zijn vrijgestelde soorten als haas, ree, bunzing en de niet beschermde mol in de omgeving waargenomen (Ndff, 2014-2019). Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren of sporen van zoogdieren waargenomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Het plangebied omvat geen leefgebied en verblijfplaatsen van beschermde overige zoogdieren. Voor de op grotere afstand waargenomen das geldt dat rondom de waarnemingslocaties sprake is van veel landbouwpercelen. Voor foerageren zijn betreffende dassen niet afhankelijk van de te ontgronden landbouwpercelen binnen het plangebied. Bovendien zijn de percelen deels al buiten landbouwkundig gebruik. Steenmarterverblijven bevinden zich in bebouwing en bebouwing is niet binnen het plangebied aanwezig. De bebouwing buiten het plangebied blijft gehandhaafd. Steenmarter en overige passerende zoogdieren kunnen het plangebied mijden tijdens de werkzaamheden. Met zoogdieren die tijdens de werkzaamheden wel binnen het werkgebied aanwezig zijn, dient zorgvuldig te worden omgegaan en kunnen indien nodig worden verplaatst buiten het plangebied. Door het zorgvuldig handelen in acht nemend, leiden de geplande werkzaamheden niet tot negatieve effecten op beschermde zoogdieren.

3.7 Vogels

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

Het agrarische gebied is geschikt voor akker- en weidevogels. Uit Ndff (2014-2019) komen voor het plangebied en omgeving zeer veel vogelsoorten naar voren. De meest voorkomende soorten zijn appelvink, blauwborst, blauwe-, bruine- en grauwe kiekendief, blauwe reiger, boeren- en huiszwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boomleeuwerik, boompieper, boomvalk, braamsluiper, buizerd, dodaars, draaihals, ekster, fazant, fitis, fluiter, gaai, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, gierzwaluw, glanskop, goudhaan, goudvink, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe klauwier,

grauwe vliegenvanger, groene- zwarte-, grote bonte en kleine bonte specht, groenling, grote lijster, grote zilverreiger, grutto, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huismus, ijsvogel, kauw, keep, kievit, klapekster, kleine plevier, kleine vliegenvanger, kleine zwaan, kneu, koekoek, koolmees, koperwiek, kramsvogel, kruisbek, kuifmees, matkop, merel, nijlgans, oeverzwaluw (huidige zandwinplas), patrijs, pimpelmees, putter, rietgors, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, sijs, sperwer, spreeuw, staartmees, tjiftjaf, toendrarietgans, torenvalk, tuinfluiter, turkse tortel, veldleeuwerik, vink, vuurgoudhaan, wespandief, wilde eend, winterkoning, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwartkop.

Tijdens het veldbezoek in 2011 (buiten het broedseizoen) zijn boven de akkers / weiden geelgors en foeragerende buizerds waargenomen. Tijdens het veldbezoek in 2018 is buizerd in de verte gehoord.

Tijdens het veldbezoek op 8 februari 2019 is gebleken dat in de te kappen bomen (zie figuur 3.1) geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Door buiten het broedseizoen te werken, wordt verstoring van broedende vogels voorkomen en zijn geen negatieve effecten te verwachten. In de te kappen bomen zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

De omgeving van Poelkampen is niet aangewezen als ganzenfoerageergebied. Wel worden veel ganzen waargenomen, vooral toendrarietgans. In strenge winters kan de bestaande en toekomstige diepe zandwinplas een functie als slaapplaats voor watervogels vervullen omdat deze minder snel dichtvriezen dan de ondiepe wateren.

Voor de vogels die gebruik maken van de houtwallen geldt dat nieuwe houtwallen zijn aangeplant voor de verwijderde en nog te verwijderen houtwallen. Ook blijft een deel van de houtwallen (langs buitenrand) in stand. Voor de akker- en weidevogels blijft in de omgeving ruimschoots genoeg leefgebied beschikbaar. Dit geldt ook voor foerageergebied van buizerd. Ook voor vogels die langs sloot- en greppelkanten broeden, komt een alternatief in de vorm van de oevers van de nieuwe plas beschikbaar.

Vanwege de beschikbare alternatieven voor delen van leef/broedgebied die verdwijnen komt de gunstige staat van instandhouding van de voorkomende broedvogels en de standvogel buizerd niet in het geding.

3.8 Amfibieën en Reptielen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied en directe omgeving zijn geen (beschermde) amfibieën en reptielen aangetroffen (Ndff, 2014-2019). Verder vanaf het plangebied, westelijk aan de rand van de boswachterij, is adder waargenomen. Aan de westzijde van de huidige zandwinplas, in de Boswachterij, zijn de vrijgestelde gewone pad en kleine watersalamander waargenomen (Ndff, 2014-2019). Het plangebied zelf is niet geschikt voor beschermde amfibieën en reptielen. Er is in het plangebied geen sprake van oppervlaktewater. Wel kan sprake zijn van passerende vrijgestelde amfibieën.

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en of reptielen waargenomen.

In het kader van het natuuronderzoek uit 2012 is voor de aanwezige watergangen aanvullend veldonderzoek verricht naar aanwezigheid van beschermde amfibieën en vissen. Omdat het huidige plangebied kleiner is, bevinden deze watergangen zich buiten de huidige begrenzing en zijn er binnen het plangebied geen watergangen aanwezig.

Bovendien zijn in 2012 geen beschermde amfibieën (en vissen) waargenomen en vallen die nu niet te verwachten.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Op basis van de inventarisatie wordt aanwezigheid van beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied uitgesloten. Met de ontgroning gaat geen leefgebied voor deze soortgroepen verloren. Passerende exemplaren van vrijgestelde amfibieën kunnen niet worden uitgesloten. Voor deze dieren geldt de zorgplicht. De ontgroning leidt niet tot negatieve effecten op amfibieën en reptielen. Nader onderzoek en / of een ontheffing aanvraag is niet aan de orde.

3.9 Vissen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

Er is in het plangebied momenteel geen sprake van oppervlaktewater zodat vissen ook niet aanwezig zijn. Net als voor de amfibieën geldt dat in het kader van het natuuronderzoek uit 2012 aanvullend veldonderzoek is verricht naar aanwezigheid van beschermde vissen in de watergangen die buiten het huidige plangebied liggen. Beschermde vissen zijn destijds niet waargenomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Geen effecten omdat de soortgroep vissen niet voorkomt in het plangebied wegens het ontbreken van geschikt habitat.

3.10 Ongewervelden

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen beschermde en / of Rode lijst vlinders en libellen aangetroffen. Het plangebied heeft ook geen geschikt biotoop voor beschermde dagvlinders en libellen. Overige beschermde insecten en beschermde weekdieren zijn eveneens niet waargenomen (Ndff, 2014-2019).

Tijdens het veldbezoek zijn geen vlinders en libellen waargenomen. Tijdens het veldbezoek van het natuuronderzoek in 2012 zijn algemene vlindersoorten als klein geaderd witje, klein koolwitje, zwartsprietdikkopje, dagpauwoog, kleine vos, icarusblauwtje, kleine vuurvlinder, oranje zandoogje en groot koolwitje waargenomen. Tevens zijn twee libellensoorten waargenomen, van het geslacht waterjuffer en glazenmaker.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

De ontgroning leidt niet tot negatieve effecten op beschermde vlinders en libellen omdat deze (en geschikt biotoop), niet voorkomen in het plangebied. Nader onderzoek en / of een ontheffing aanvraag is niet aan de orde.

4 Natuurbeleidskaders

4.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit:

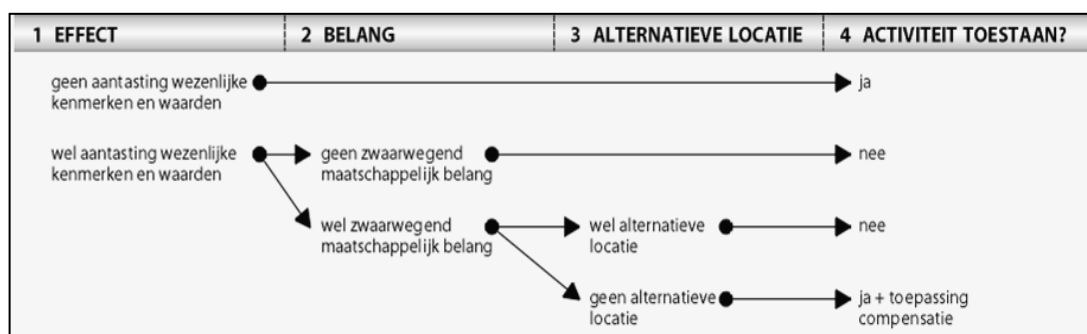
- Provinciaal beleid
 - Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS).

4.2 Natuurnetwerk Nederland

Toetsingskader

De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan. Het NNN voor de provincie Overijssel is vastgelegd in de Omgevingsvisie en bijbehorende omgevingsverordening (2017).

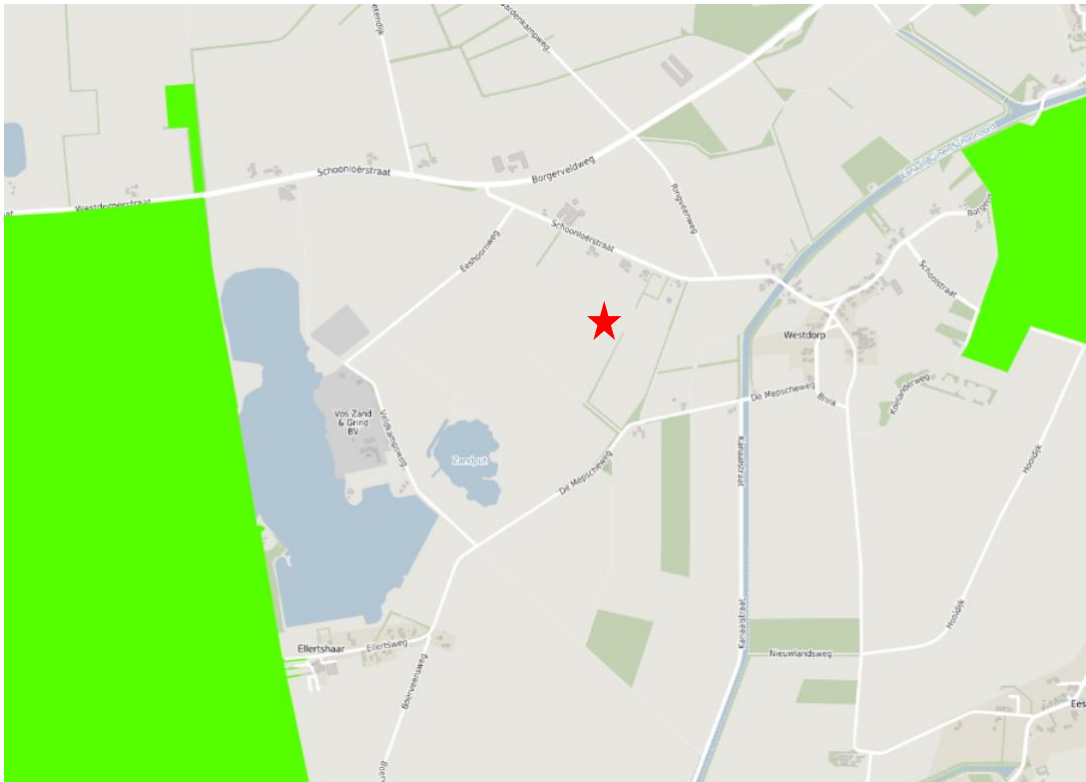
De afweging voor ingrepen in het NNN gaat volgens het “nee, tenzij-principe”. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het NNN uitkomst bieden om projecten in het NNN te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van NNN gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’. Een “nee, tenzij-toets” behoeft alleen te worden doorlopen indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Schema: Het “nee, tenzij”-principe van het compensatiebeginsel.

Inventarisatie

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van NNN. Op ruim 1,5 km westelijk (grenzend aan de bestaande zandwinplas) ligt de boswachterij Schoonloo die wel onderdeel uitmaakt van NNN. Op ruim 1,5 km oostelijk ligt NNN-gebied Mandelanden.

Figuur 4.1 In groen het NNN gebied, met in midden plangebied (rode ster)

Analyse en toetsing effecten

Het plangebied valt buiten, en op enige afstand (ruim 1,5 km) van de begrenzing van NNN-gebied. De ontgraving leidt niet tot aantasting van de wezenlijke kenmerken van NNN-gebied.

5 Houtopstanden

5.1 Toetsingskader

Houtopstanden buiten de bebouwde kom (bebouwde kom houtopstanden) zijn beschermd binnen de Wet natuurbescherming. In het kader van de Wet natuurbescherming omvat 'houtopstanden' het volgende: *'zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen'* (artikel 1.1 Wnb). Als een houtopstand zich binnen de bebouwde kom bevindt, is niet de Wet natuurbescherming van toepassing, maar de gemeentelijke verordening (APV of Bomenverordening) van de gemeente binnen welke grenzen betreffende houtopstand is gelegen.

Deze bescherming geldt ook wanneer velling van een (klein) deel van dergelijke beplantingen beoogd wordt.

Bij velling van houtopstanden buiten de bebouwde kom (waarop het beschermingsregime van de Wnb van toepassing is) dient van de voorgenomen velling kennisgeving worden ingediend bij het ministerie van LNV. Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende (d.w.z. de eigenaar van de grond) zorg voor het 'op bosbouwkundig verantwoorde wijze' herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. Per provincie kunnen verschillende specifieke regels voor herbeplanting gelden (artikel 4.3 lid 3 Wnb).

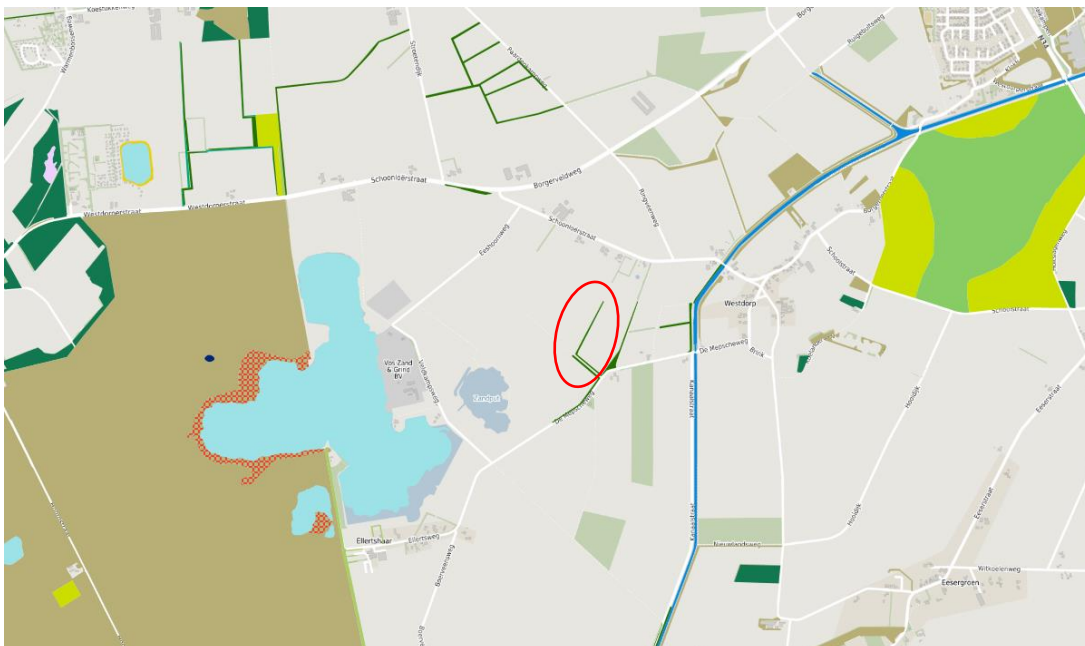
Bovenstaand is niet nodig wanneer de houtopstanden vallen onder de volgende categorieën zoals opgenomen in artikel 4.1 Wnb:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbeplantingen;
 - 2°. beplantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Door middel van een veldinspectie dient in beeld te worden gebracht in hoeverre een te vellen houtopstand voldoet aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van houtopstanden, om welke soort het gaat en om welke aantallen het gaat.

5.2 Inventarisatie

In het kader van de in 2012 uitgevoerde Natuurtoets zijn de houtwallen die zich bevinden in het huidige plangebied (fase II) en het plangebied van fase I van de zandwinning uitgebreid geïnventariseerd. De resultaten zijn opgenomen in paragraaf 3.4 en 3.5 van dit rapport. Er is destijds geen beschermde flora en fauna aangetroffen in de houtwallen. Ook heeft inmiddels al compensatie van de gekapte en nog te kappen houtwallen plaatsgevonden (zie paragraaf 1.2). In onderstaande figuur 5.1 is de nog te kappen houtwal rood omcirkeld.

Figuur 5.1 Uitsnede uit Beheertypenkaart 2019 van Provincie Drenthe. Rood omcirkeld beheertype bossingel (L01.16) binnen het plangebied

5.3 Analyse en toetsing effecten

De reeds gekapte houtwallen en nog te kappen houtwal zijn al gecompenseerd door nieuwe houtwallen aan te planten. Omdat er voldoende compensatie heeft plaatsgevonden treden geen negatieve effecten op, er blijven voldoende houtopstanden aanwezig en ook voldoende biotoop dat deze houtopstanden bieden. De aangeplante houtwallen zijn opgenomen in het inrichtingsplan uit 2012 (Grontmij, Gebiedsontwikkeling Poelkampen Inrichtingsplan, PN 274965, 28-08-2012). Met de in 2013 afgegeven ontgrondingsvergunning is via voorschrift A.4 geborgd dat het afwerken en inrichting van het terrein conform het inrichtingsplan zal plaatsvinden.

6 Conclusies

Wet natuurbescherming

Natura 2000-gebieden

De werkzaamheden behorend bij de ontgronding leiden niet tot negatieve effecten ten gevolge van verstoring door licht, geluid en beweging op de Natura 2000 gebieden in de omgeving (Elperstroom op circa 5 km afstand en Drouwenerzand en Drentsche Aa op circa 6 km afstand). Genoemde gebieden zijn Habitatrichtlijngebieden.

De voorgenomen werkzaamheden vinden ook nu al plaats nabij het plangebied en komen in de plaats van de huidige werkzaamheden. Er zal daarom geen extra stikstofuitstoot plaatsvinden in de nieuwe situatie en er zullen geen negatieve effecten optreden op de stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Dit is in 2012 al bevestigd door een berekening. Het thans gehanteerde model wijkt hiervan mogelijk iets af, maar negatieve effecten zijn niet te verwachten.

Soortenbescherming

De werkzaamheden behorende bij de zandwinning fase II leiden niet tot negatieve effecten op beschermde soorten. Er gaat geen leefgebied van beschermde soorten verloren. Wel dient in het kader van de zorgplicht zowel bij de voorbereidende werkzaamheden als bij de zandwinning rekening te worden gehouden met aanwezigheid van zoogdieren en amfibieën. Voor de vogels geldt dat de voorbereidende werkzaamheden, zoals het verwijderen van de teelaarde laag en het kappen van de houtwal, buiten het broedseizoen dient te worden uitgevoerd. Als het niet te vermijden is om in het broedseizoen te werken, dient vooraf gecontroleerd te worden of geen broedende vogels in de nabije omgeving aanwezig zijn. In de te kappen houtwal zijn in 2019 geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Houtopstanden

De houtwallen binnen het ontgrondingsterrein van fase I en de hier te toetsen fase II zijn allen gecompenseerd conform het inrichtingsplan uit 2012. In de ontgrondingsvergunning uit 2013 is geborgd dat de afwerking van het terrein conform dit inrichtingsplan plaatsvindt. Vanwege de compensatie zijn negatieve effecten niet aan de orde.

Natuurbeleidskaders

Natuurnetwerk Nederland

De voorgenomen werkzaamheden hebben geen effect op beschermde gebieden in het kader van het NNN.

Er is geen nader veldonderzoek en/of effectonderzoek noodzakelijk en geen maatregelen om effecten te voorkomen. Wel dienen de voorbereidende werkzaamheden (verwijderen teelaarde laag en kappen houtwal) buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Bijlage 1 Rapport aanvullend vleermuisonderzoek

Rapport

Projectnummer: 358436
Referentienummer: 358436
Datum: 28-01-2020

Verkennd natuuronderzoek uitbreiding Poelkampen (fase II)

Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur

Definitief

Verantwoording

Titel	Verkennd natuuronderzoek uitbreiding Poelkampen (fase II)
Subtitel	Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur
Projectnummer	358436
Referentienummer	358436
Revisie	0
Datum	28-01-2020

Auteur(s)	
E-mailadres	

Gecontroleerd door	
Paraaf gecontroleerd	

Goedgekeurd door	
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Kader van het onderzoek	4
1.2	Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten	4
2	Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden.....	7
2.1	Toetsingskader	7
2.2	Inventarisatie	8
2.3	Analyse van de mogelijke effecten	9
3	Wet natuurbescherming: soortenbescherming	11
3.1	Toetsingskader	11
3.2	Methode	12
3.3	Voorkomende ecotopen	13
3.4	Planten.....	13
3.5	Vleermuizen.....	14
3.6	Overige zoogdieren	15
3.7	Vogels.....	15
3.8	Amfibieën en Reptielen	16
3.9	Vissen	17
3.10	Ongewervelden	17
4	Natuurbeleidskaders	18
4.1	Toetsingskader	18
4.2	Natuurnetwerk Nederland.....	18
5	Houtopstanden	20
5.1	Toetsingskader	20
5.2	Inventarisatie	21
5.3	Analyse en toetsing effecten	21
6	Conclusies.....	22
	Bijlage 1 Rapport aanvullend vleermuisonderzoek	23

1 Inleiding

1.1 Kader van het onderzoek

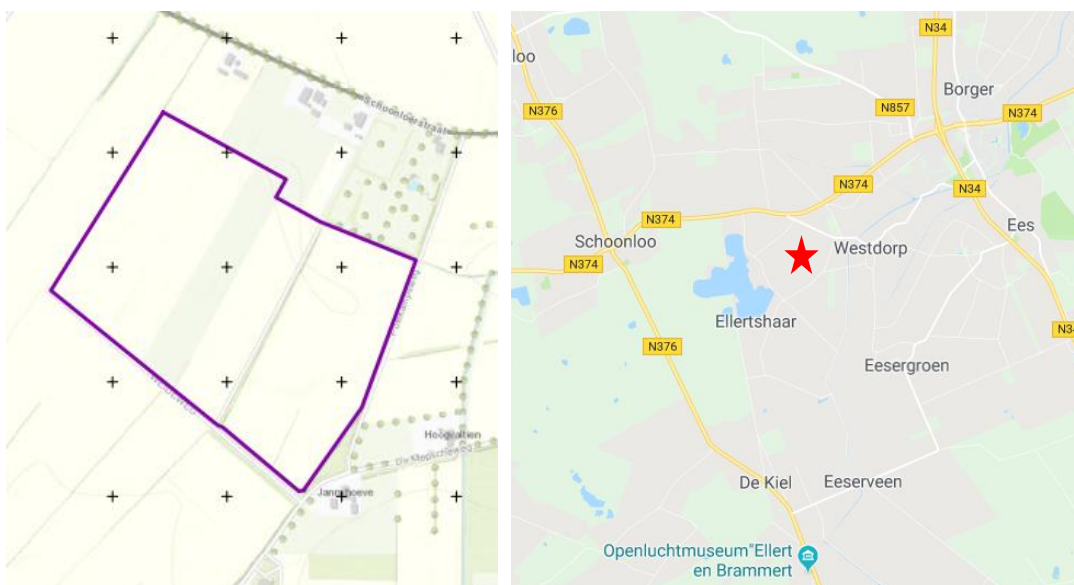
Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. De natuurbescherming in Nederland bestaat uit de volgende kaders:

- Wet natuurbescherming:
 - Natura 2000-gebieden,
 - Soorten,
 - Houtopstanden,
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en eventueel gebieden buiten het NNN zoals weidevogelleefgebieden, akkervogelgebieden en ganzenfoerageergebieden,
- Overig beleid (bv gemeentelijk).

Het verkennend onderzoek is er op gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het projectgebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures. Het verkennend onderzoek is de eerste stap in de procedure. Afhankelijk van het resultaat moeten de navolgende stappen al dan niet worden doorlopen.

1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteiten

De Poelkampen is een heideontginningslandschap tussen het esdorp Westdorp en het gehucht Ellertshaar. Het gebied bestaat uit gras- en akkerlanden met kavelscheidingen in de vorm ondiepe greppels. Rond het plangebied is aan de noord-, oost en zuidzijde bewoning aanwezig. Direct zuidelijk vindt momenteel zandwinning plaats (fase I).

Figuur 1.1 Plangebied met rechts de ligging (rode ster) (Google maps, 2018)

Het verkennend natuuronderzoek is uitgevoerd in het kader van het bestemmingsplan van Poelkampen fase II. In 2012 is ook een natuuronderzoek uitgevoerd (Natuurtoets Poelkampen en Boswachterij, Grontmij 31 juli 2012). In dit onderzoek werden twee alternatieven beschouwd, de Boswachterij en Poelkampen. Het huidige plangebied Poelkampen is het noordelijke deel van het in 2012 onderzochte alternatief Poelkampen. In het zuidelijk deel vindt thans al zandwinning plaats en dit behoort niet tot het te onderzoeken plangebied.

De in het kader van de zandwinning uit te voeren activiteiten zijn:

- Houtwal langs Weideweg verwijderen;
- Houtwal loodrecht op Weideweg midden door gras/bouwland verwijderen;
- Houtwal langs oostzijde plangebied (Poelkampsweg) handhaven;
- Teelaarde verwijderen en naar depot nabij brengen;
- Depot en toegangsweg zijn al aanwezig ten behoeve van de zandwinning fase I;
- Door de ontgroning verdwijnt het greppelpatroon en verdwijnt er agrarisch gebied;
- Ter compensatie van de houtwallen die voor fase I zijn verwijderd en voor fase II verwijderd gaan worden, is een aantal nieuwe houtwallen aangelegd (zie figuur 1.2). Het betreft:
 - Langs de Veldkampsweg. Thans is hier alleen een graswal aanwezig. Bedoeling is hier een houtwal op te realiseren;
 - Langs de Eeshoornweg. Een houtwal met berkjes en struiken;
 - Langs het zandpad naar fase I van de zandwinning en langs de noordwestkant van fase I. Recent aangelegd.
- De plas die ontstaat na de zandwinning vormt één geheel met de plas van fase I;
- Na afronding van de zandwinning wordt het plangebied samen met fase I opnieuw ingericht.

Figuur 1.2 Links de aangelegde houtwal langs de Eeshoornweg en rechts langs het zandpad naar fase I.

2 Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden

2.1 Toetsingskader

Bescherming van Natura 2000-gebieden vindt plaats op grond van de Wet natuurbescherming. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. Daarbij zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitats en/of soorten. Dit kunnen behoudsdoelstellingen zijn voor habitats en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau (kwalitatief en kwantitatief) bevinden of uitbreidings- respectievelijk verbeterdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten die zich nog niet op het gewenste niveau bevinden.

Om dit toetsbaar te maken kent de Wet natuurbescherming (Wnb) een goedkeuringsvereiste voor plannen die significante gevolgen voor de betreffende gebieden zouden kunnen hebben (artikel 2.7, eerste lid, Wnb) en een vergunningplicht voor projecten en andere handelingen die (significant) negatieve gevolgen voor de betreffende gebieden zouden kunnen hebben (artikel 2.7, tweede lid, Wnb). De goedkeuring of de vergunning wordt alleen verleend wanneer voldoende zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende Natura 2000-gebied niet in het geding zijn. Wanneer significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden op grond van een passende beoordeling niet kunnen worden uitgesloten, kan alleen goedkeuring aan het plan of een vergunning voor het project worden verleend indien de ADC-toets met succes doorlopen kan worden (artikel 2.8, vierde lid, Wnb). Dat betekent dat het project nodig is omwille van een dwingende reden van groot openbaar belang, er geen alternatief mag zijn met minder grote effecten op Natura 2000 en de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Afdeling heeft geoordeeld dat het PAS niet aan alle eisen van de Habitatrichtlijn voldoet. Het PAS geeft onvoldoende zekerheid dat met de uitgifte van ontwikkelingsruimte significante gevolgen voor Natura 2000 zijn uitgesloten. De consequentie is dat het PAS niet als basis voor toestemming voor projecten of andere activiteiten kan worden gebruikt. Toetsing van effecten van stikstofdepositie gaat daarom weer volgens de in voorgaande alinea beschreven procedure.

Consequenties uitspraak ABRvS over PAS

De ABRvS heeft enkele wettelijke bepalingen uit de Wnb, het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming onverbindend verklaard. De belangrijkste consequenties daarvan zijn:

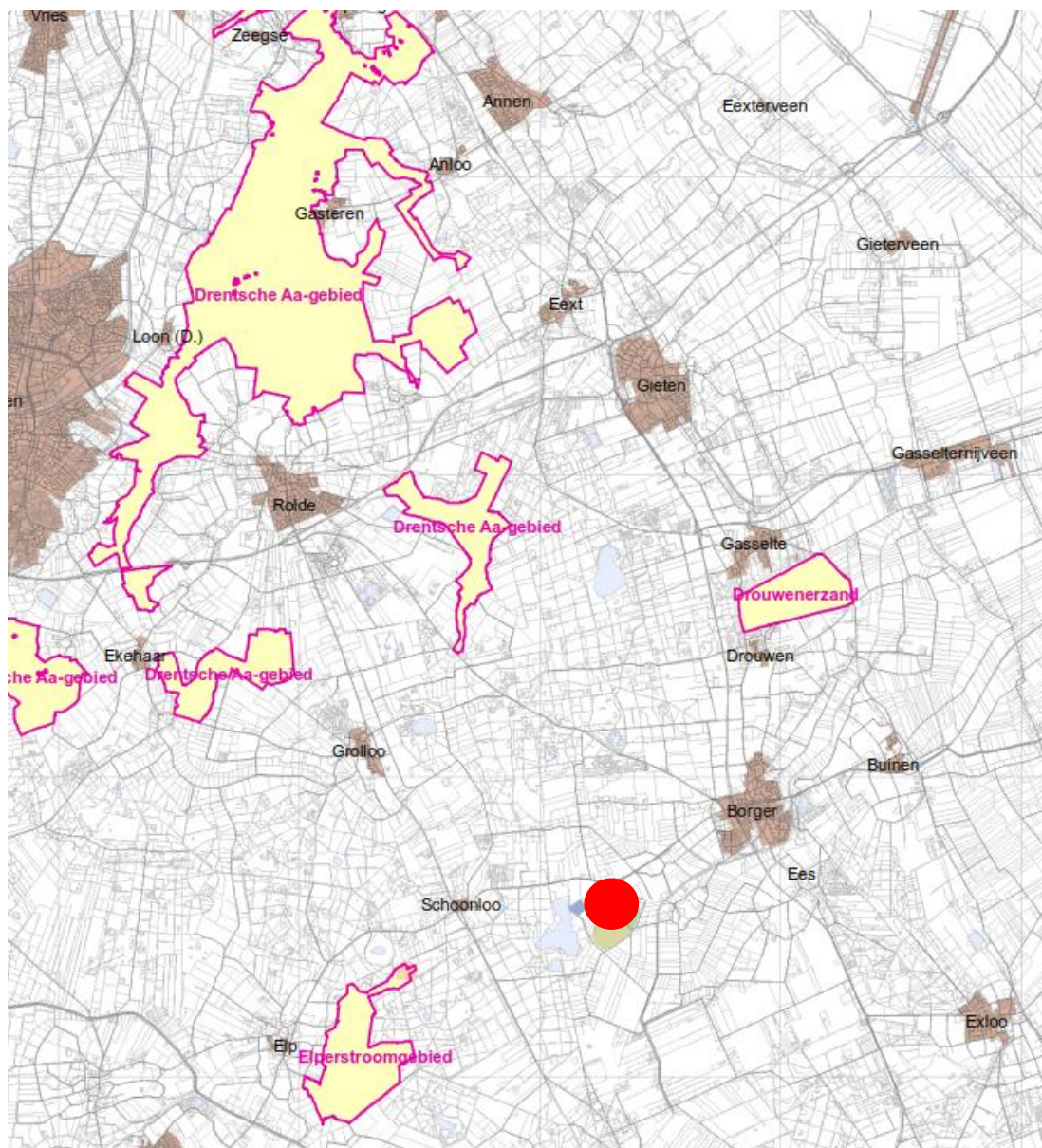
- Het verbod op extern salderen is opgeheven. Er mag dus weer extern gesaldeerd (salderen met emissierechten van stoppende veehouderijen of industriële bedrijven) worden. Dit echter onder strikte voorwaarden. Zo mogen de stoppende bedrijven niet al zijn meegenomen in het PAS. In beginsel zijn in het PAS alle bedrijven opgenomen die binnen 1 km van Natura 2000-gebieden liggen en in de periode 2015-2018 zijn gestopt.
- De PAS-lijst met 118 PAS-gebieden is onverbindend verklaard. In de eigenstandige

ecologische beoordeling moet dus ook getoetst worden op de niet PAS-gebieden (o.a. Vogelrichtlijngebieden).

- Drempelwaarde (0,05 mol N/ha/jr) en afstandsgrenswaarden (o.a. 3 km voor wegverkeer) komen te vervallen.
- De referentiedata uit het PAS (feitelijke depositie 2012-2014) voor het bepalen of sprake is van een toename aan stikstofdepositie komen te vervallen. Dat wil zeggen dat weer relevant wordt of voor een bepaalde activiteit toestemming is verleend voordat het betreffende gebied waar die activiteit gevolgen voor heeft als Vogelrichtlijngebied werd aangewezen respectievelijk als Habitatrichtlijngebied door de Europese Commissie op de lijst van gebieden van communautair belang werd geplaatst. Voor Vogelrichtlijngebieden gaat het hierbij om 10 juni 1994 of later (veelal 24 maart 2000), bij Habitatrichtlijngebieden gaat het in de regel om 7 december 2004.

2.2 Inventarisatie

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Uit deze gebiedendatabase blijkt dat het plangebied op circa 5 km afstand van Natura 2000 gebied Elperstroom ligt en op circa 6 km afstand van de Natura 2000 gebieden Drouwenerzand en Drentsche Aa (zie figuur 2.1). Alle genoemde gebieden zijn Habitatrichtlijngebieden en hebben stikstofgevoelige habitattypen.

Figuur 2.1 Plangebied (rode stip) met omliggende N2000 gebieden Elperstroomgebied, Drouwenerzand en linksboven het Drentsche Aa gebied.

2.3 Analyse van de mogelijke effecten

Het plangebied, de te ontgronden percelen, ligt op een dusdanige afstand van de Natura 2000 gebieden Elperstroom, Drouwenerzand en Drentsche Aa (5 tot 6 km), dat negatieve effecten van de geplande werkzaamheden ten gevolge van verstoring door licht, geluid en beweging kunnen worden uitgesloten. Elperstroom en Drouwenerzand zijn alleen aangewezen voor habitattypen. Drentsche Aa is daarnaast ook aangewezen voor habitatsoorten (rivierprik, klein en grote modderkruiper, rivierdonderpad, kamsalamander, bever en gevlekte witsnuitlibel). Deze soorten ondervinden door de afstand en de

eigenschappen van de soorten geen negatieve effecten door de werkzaamheden. Bovendien vinden de werkzaamheden behorend bij de ontgroning, zandwinning ook nu al plaats op aangrenzende percelen. Er ontstaat geen extra verstoring.

Uit hydrologisch onderzoek (Grontmij, (Geo)hydrologisch onderzoek Poelkampen, 5 juli 2012) is gebleken dat de ontgroning niet leidt tot effecten op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied Elperstroom. De Natura 2000-gebieden Drouwenerzand en Drentsche Aa liggen op nog wat grotere afstand waardoor ook hier geen effecten op de grondwaterstanden worden verwacht.

Alle Natura 2000 gebieden in de omgeving zijn stikstofgevoelig. Hoewel de afstand tot deze gebieden meer dan 5 tot 6 km is, kan niet worden uitgesloten dat eventuele stikstof uitstoot ten gevolge van de werkzaamheden leidt tot negatieve effecten op aanwezige habitattypen in een of meer van de Natura 2000-gebieden. Echter de werkzaamheden behorend bij de zandwinning vinden in de huidige situatie ook al plaats. Als fase II aan de orde is voor de winning van zand en grind, verplaatst de huidige activiteit zich circa 500 m in noordoostelijke richting. De intensiteit neemt niet toe, de winning in fase II komt in de plaats van fase I. De gebruiksfase van de voortzetting van de zandwinning leidt niet tot extra stikstofuitstoot.

Het huidig gebruik van fase II is landbouw. Deze functie verdwijnt op het moment van in gebruik name van de grond als zandwinlocatie. Conform de ontgrondingsvergunning wordt de teellaag van de bodem verwijderd voordat de winning van het zand start. Dit verwijderen van de teellaag is de aanlegfase, waarin ook sprake is van enige stikstofuitstoot. Omdat de landbouwfunctie verdwijnt, is de stikstofuitstoot als gevolg van de landbouwactiviteiten gedaald tot nul.

Ook op langere termijn, als de achterblijvende plas een functie als natuur- en recreatiegebied krijgt, wordt de stikstofuitstoot gereduceerd ten opzichte van de huidige landbouwfunctie.

In 2012 zijn berekeningen uitgevoerd (OPS-Pro 4.3) om na te gaan in hoeverre er sprake kan zijn van een toename van stikstofdepositie. Deze bevestigde de bovenstaande beschouwing: gebleken is dat er geen toename van stikstofdepositie zal optreden gedurende de voorbereidende werkzaamheden en de exploitatie van de winning. Hoewel thans Aerius wordt gebruikt om stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden te berekenen, wordt uitgegaan van de berekening uit 2012 omdat de verschillen zeer klein zijn en de uitgangspunten voor wat betreft de stikstofuitstoot ten gevolge van de werkzaamheden niet zijn veranderd.

Effecten op Natura 2000-gebieden Elperstroom, Drouwenerzand en Drentsche Aa kunnen worden uitgesloten.

Er is geen nader onderzoek noodzakelijk in de vorm van een Voortoets.

3 Wet natuurbescherming: soortenbescherming

3.1 Toetsingkader

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - ☐ onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - ☐ onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - ☐ onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor *Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten* geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor *Andere beschermde soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verbodsbepalingen ten aanzien van de verstoring zijn niet van toepassing op deze soorten. Ten aanzien van de *andere beschermde soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de nieuwe wet geldt een ontheffingsplicht. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de nieuw wet. Er is dan geen ontheffing nodig.

3.2 Methode

Bronnenonderzoek

De inventarisatie betreft een onderzoek naar de actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten in het plangebied. De inventarisatie bestaat uit een bronnenonderzoek, een verkennend veldbezoek en habitatgeschiktheidsbeoordeling.

Het studiegebied voor het bronnenonderzoek betreft het plangebied en de omgeving tot een afstand van 500 m à 1 km.

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en omgeving. Hiervoor is gebruik gemaakt van de gegevens uit:

- NDFF (laatste 5 jaar);
- Natuurtoets Poelkampen en Boswachterij, natuurtoets op twee alternatieve locaties voor ontgroning, Grontmij, PN 274965, 31 juli 2012

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van een oriënterend veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten(groepen) in beeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen. Het veldbezoek heeft plaats gevonden op 19 september 2018 door een deskundig ecooloog van Sweco. Tijdens het veld bezoek was het circa 19 °C en de wind was matig uit het zuidwesten. Op 8 februari 2019 heeft een veldbezoek plaatsgevonden gericht op de te kappen bomen langs de Weideweg en de te kappen bomen haaks op de Weideweg in noordelijke richting. Vervolgens heeft hier in de periode mei t/m september 2019 een vleermuisonderzoek plaatsgevonden(door Douma Zoogdier Onderzoek).

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatgeschiktheidsbeoordeling wordt een inschatting gemaakt in hoeverre de te verwachten soort(groepen)en en/of het geschikte biotoop beïnvloed kunnen worden door de voorgenomen activiteit. Op basis van deze analyse wordt geconcludeerd voor welke soort(groepen) er nader (veld)onderzoek en

eventueel ontheffingsplicht in kader van Wet natuurbescherming van toepassing is (voor vleermuizen is het aanvullend onderzoek op voorhand reeds meegenomen in dit Verkennend Natuuronderzoek). Het onderzoek beperkt zich tot op grond van de Wnb beschermde planten- en diersoorten. Niet-beschermde Rode lijstsoorten die in het plangebied (kunnen) voorkomen zoals diverse soorten paddenstoelen en vaatplanten worden niet in het onderzoek betrokken omdat deze soorten niet relevant zijn voor toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3.3 Voorkomende ecotopen

- Akkers- en graslanden: de percelen die het plangebied vormen zijn tot voor kort in gebruik geweest als akker- of grasland. Thans is een deel verruigt en een deel nog in gebruik als bietenland;
- Greppels: rondom het plangebied, met uitzondering van de westzijde, zijn greppels aanwezig. Ook iets oostelijk van het middendoor het plangebied zijn enkele greppels aanwezig. De greppels stonden droog ten tijde van het veldbezoek;
- Houtwallen: Langs de oostzijde en midden in het plangebied, langs greppels, staan bomen, meest eiken. Aan de zuidzijde is een houtwal aanwezig;
- Onverharde paden: langs de bomen en greppels liggen oostelijk en zuidelijk zandpaden, westelijk een graspad en noordelijk de bebouwde percelen aan de Schoonloërstraat.

3.4 Planten

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied is geen beschermde en/of Rode lijst flora aangetroffen (Ndff, 2014-2019). Tijdens het veldbezoek is eveneens geen beschermde flora aangetroffen. Aangetroffen soorten betreffen boerenwormkruid, perzikkruid, duizendblad, akkerdistel, robertskruid, knopkruid, bitterzoet, melganzevoet, akkerwinde, lijnzaad, dagkoekoeksbloem, braam, en brandnetel. Op de voormalige akkers zijn nog restanten van graan te zien.

De houtwallen zijn ruim 100 jaar oud. Ze worden gekenmerkt door oude zomereiken, met plaatselijk een onderbegroeiing van struiken of kruiden. De meeste houtwallen zijn begroeid met ruigtesoorten. In 2012, tijdens het eerste natuuronderzoek, zijn plaatselijk bijzondere planten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselarme oude houtwallen, zoals gewone eikvaren en salomonszegel. Deze zijn thans, in het kleinere plangebied, niet aangetroffen. In 2012 waren de percelen nog in gebruik als akkers met aardappel en bieten, de aanwezige graslanden waren deels gemaaid en er waren enkele greppels watervoerend, maar deze bevonden zich zuidelijk van en buiten het huidige plangebied.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

De ontgronding heeft geen negatieve effecten op beschermde flora omdat deze niet is aangetroffen en op de voormalige akkers en graslanden ook niet is te verwachten. Voor de nog te verwijderen houtwallen geldt dat hier geen beschermde planten zijn aangetroffen. De houtwallen als geheel zijn niet beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar hebben wel een landschappelijke- en natuurwaarde. De te verwijderen wallen zijn reeds gecompenseerd door aanplant van nieuwe houtwallen (zie paragraaf 1.2). Nader onderzoek en / of een ontheffing is niet aan de orde.

3.5 Vleermuizen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied zijn geen waarnemingen van vleermuizen bekend (Ndff, 2014-2019). Wel is in de boswachterij westelijk van het plangebied een waarneming van brandts vleermuis gedaan.

Bij het natuuronderzoek uit 2012 is tijdens het eerste verkennende veldbezoek (2010) geconstateerd dat de houtwallen in en om het plangebied en de laanbeplantingen aan de rand van het plangebied mogelijk een geschikt biotoop vormen voor boom bewonende vleermuizen en geschikt zijn als vliegroute voor boom- en gebouw bewonende vleermuizen naar foerageergebied. Ook de beschut gelegen delen van het agrarische gebied zijn mogelijk geschikt foerageergebied.

Gegevens uit het verleden, nog vóór 2010, laten zien dat in het uurhok (5x5 km) waarin het plangebied ligt geen vleermuizen zijn gemeld (Limpens et al 1997). In de omgeving zijn wel tenminste vijf soorten vermeld, waarvan het aannemelijk is dat ze ook in het plangebied kunnen worden aangetroffen. Vleermuizen zijn Europees beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb).

Deze mogelijke geschiktheid was destijds aanleiding voor aanvullend onderzoek conform het vleermuisonderzoeksprotocol (Buro Bakker, 2011 bijlage 2 van Natuurtoets 2012). Er zijn binnen locatie Poelkampen in de houtwallen geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Op basis van sociale roepen van de gewone dwergvleermuis is wel geconcludeerd dat in de directe omgeving paarverblijfplaatsen aanwezig zijn. De bebouwing rondom het plangebied, waar deze verblijfplaatsen zouden kunnen zitten, blijft echter gehandhaafd. Binnen locatie Poelkampen blijken in 2011 geen belangrijke vliegroutes en foerageergebieden aanwezig te zijn. Plaatsen waar wel enkele foeragerende vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) zijn waargenomen bevinden langs de te handhaven grenzen van het gebied.

Omdat het in 2011 uitgevoerde vleermuisonderzoek niet meer actueel is, zijn de nog te kappen bomen/houtwallen (zie figuur 3.1) gecontroleerd op aanwezigheid van holtes die potentieel geschikt zijn als vleermuisverblijf. Tijdens het veldbezoek op 8 februari 2019 zijn in de te kappen bomen holtes aangetroffen die mogelijk geschikt zijn als vleermuisverblijf.

Figuur 3.1 Rood omkaderd de te kappen bomen/houtwallen

Het werkelijke gebruik van de holtes kan worden vastgesteld door het uitvoeren van een onderzoek conform het Vleermuisprotocol. Dit onderzoek is in de periode mei t/m september 2019 uitgevoerd. De rapportage is opgenomen in bijlage 1. Uit het onderzoek blijkt dat er in de te kappen houtwallen geen verblijfplaatsen van boom bewonende vleermuizen aanwezig zijn. Ook vormen de bomen geen vliegroute voor vleermuizen. Wel worden de bomen in beperkte mate gebruikt als foerageergebied.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat in de te kappen bomen/houtwallen geen vleermuisverblijven aanwezig zijn en de bomen ook geen functie als vliegroute hebben. Er wordt wel in beperkte mate gefoerageerd, maar het is zeker geen essentieel foerageergebied. Er treden geen negatieve effecten op vleermuizen op. Een ontheffing is niet nodig. Wel is de zorgplicht van kracht, wat voornamelijk inhoudt dat de werkzaamheden overdag uitgevoerd moeten worden en er uitsluitend kunstlicht gebruikt mag worden als deze dusdanig afgesteld is dat er geen bosschages en of gebouwen verlicht worden.

3.6 Overige zoogdieren

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van Europees beschermde zoogdieren. De nationaal beschermde das is op grotere afstand (2 tot 4 km) rondom het plangebied waargenomen. De nationaal beschermde steenmarter is in de nabije omgeving waargenomen. Ook zijn vrijgestelde soorten als haas, ree, bunzing en de niet beschermde mol in de omgeving waargenomen (Ndff, 2014-2019). Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren of sporen van zoogdieren waargenomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Het plangebied omvat geen leefgebied en verblijfplaatsen van beschermde overige zoogdieren. Voor de op grotere afstand waargenomen das geldt dat rondom de waarnemingslocaties sprake is van veel landbouwpercelen. Voor foerageren zijn betreffende dassen niet afhankelijk van de te ontgronden landbouwpercelen binnen het plangebied. Bovendien zijn de percelen deels al buiten landbouwkundig gebruik. Steenmarterverblijven bevinden zich in bebouwing en bebouwing is niet binnen het plangebied aanwezig. De bebouwing buiten het plangebied blijft gehandhaafd. Steenmarter en overige passerende zoogdieren kunnen het plangebied mijden tijdens de werkzaamheden. Met zoogdieren die tijdens de werkzaamheden wel binnen het werkgebied aanwezig zijn, dient zorgvuldig te worden omgegaan en kunnen indien nodig worden verplaatst buiten het plangebied. Door het zorgvuldig handelen in acht nemend, leiden de geplande werkzaamheden niet tot negatieve effecten op beschermde zoogdieren.

3.7 Vogels

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

Het agrarische gebied is geschikt voor akker- en weidevogels. Uit Ndff (2014-2019) komen voor het plangebied en omgeving zeer veel vogelsoorten naar voren. De meest voorkomende soorten zijn appelvink, blauwborst, blauwe-, bruine- en grauwe kiekendief, blauwe reiger, boeren- en huiszwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boomleeuwerik, boompieper, boomvalk, braamsluiper, buizerd, dodaars, draaihals, ekster, fazant, fitis, fluiter, gaai, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, gierzwaluw, glanskop, goudhaan, goudvink, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe klauwier,

grauwe vliegenvanger, groene- zwarte-, grote bonte en kleine bonte specht, groenling, grote lijster, grote zilverreiger, grutto, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huismus, ijsvogel, kauw, keep, kievit, klapekster, kleine plevier, kleine vliegenvanger, kleine zwaan, kneu, koekoek, koolmees, koperwiek, kramsvogel, kruisbek, kuifmees, matkop, merel, nijlgans, oeverzwaluw (huidige zandwinplas), patrijs, pimpelmees, putter, rietgors, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, sijs, sperwer, spreeuw, staartmees, tjiftjaf, toendrarietgans, torenvalk, tuinfluiter, turkse tortel, veldleeuwerik, vink, vuurgoudhaan, wespandief, wilde eend, winterkoning, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwartkop.

Tijdens het veldbezoek in 2011 (buiten het broedseizoen) zijn boven de akkers / weiden geelgors en foeragerende buizerds waargenomen. Tijdens het veldbezoek in 2018 is buizerd in de verte gehoord.

Tijdens het veldbezoek op 8 februari 2019 is gebleken dat in de te kappen bomen (zie figuur 3.1) geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Door buiten het broedseizoen te werken, wordt verstoring van broedende vogels voorkomen en zijn geen negatieve effecten te verwachten. In de te kappen bomen zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

De omgeving van Poelkampen is niet aangewezen als ganzenfoerageergebied. Wel worden veel ganzen waargenomen, vooral toendrarietgans. In strenge winters kan de bestaande en toekomstige diepe zandwinplas een functie als slaapplaats voor watervogels vervullen omdat deze minder snel dichtvriezen dan de ondiepe wateren.

Voor de vogels die gebruik maken van de houtwallen geldt dat nieuwe houtwallen zijn aangeplant voor de verwijderde en nog te verwijderen houtwallen. Ook blijft een deel van de houtwallen (langs buitenrand) in stand. Voor de akker- en weidevogels blijft in de omgeving ruimschoots genoeg leefgebied beschikbaar. Dit geldt ook voor foerageergebied van buizerd. Ook voor vogels die langs sloot- en greppelkanten broeden, komt een alternatief in de vorm van de oevers van de nieuwe plas beschikbaar.

Vanwege de beschikbare alternatieven voor delen van leef/broedgebied die verdwijnen komt de gunstige staat van instandhouding van de voorkomende broedvogels en de standvogel buizerd niet in het geding.

3.8 Amfibieën en Reptielen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In het plangebied en directe omgeving zijn geen (beschermde) amfibieën en reptielen aangetroffen (Ndff, 2014-2019). Verder vanaf het plangebied, westelijk aan de rand van de boswachterij, is adder waargenomen. Aan de westzijde van de huidige zandwinplas, in de Boswachterij, zijn de vrijgestelde gewone pad en kleine watersalamander waargenomen (Ndff, 2014-2019). Het plangebied zelf is niet geschikt voor beschermde amfibieën en reptielen. Er is in het plangebied geen sprake van oppervlaktewater. Wel kan sprake zijn van passerende vrijgestelde amfibieën.

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en of reptielen waargenomen.

In het kader van het natuuronderzoek uit 2012 is voor de aanwezige watergangen aanvullend veldonderzoek verricht naar aanwezigheid van beschermde amfibieën en vissen. Omdat het huidige plangebied kleiner is, bevinden deze watergangen zich buiten de huidige begrenzing en zijn er binnen het plangebied geen watergangen aanwezig.

Bovendien zijn in 2012 geen beschermde amfibieën (en vissen) waargenomen en vallen die nu niet te verwachten.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Op basis van de inventarisatie wordt aanwezigheid van beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied uitgesloten. Met de ontgroning gaat geen leefgebied voor deze soortgroepen verloren. Passerende exemplaren van vrijgestelde amfibieën kunnen niet worden uitgesloten. Voor deze dieren geldt de zorgplicht. De ontgroning leidt niet tot negatieve effecten op amfibieën en reptielen. Nader onderzoek en / of een ontheffing aanvraag is niet aan de orde.

3.9 Vissen

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

Er is in het plangebied momenteel geen sprake van oppervlaktewater zodat vissen ook niet aanwezig zijn. Net als voor de amfibieën geldt dat in het kader van het natuuronderzoek uit 2012 aanvullend veldonderzoek is verricht naar aanwezigheid van beschermde vissen in de watergangen die buiten het huidige plangebied liggen. Beschermde vissen zijn destijds niet waargenomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Geen effecten omdat de soortgroep vissen niet voorkomt in het plangebied wegens het ontbreken van geschikt habitat.

3.10 Ongewervelden

Actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen beschermde en / of Rode lijst vlinders en libellen aangetroffen. Het plangebied heeft ook geen geschikt biotoop voor beschermde dagvlinders en libellen. Overige beschermde insecten en beschermde weekdieren zijn eveneens niet waargenomen (Ndff, 2014-2019).

Tijdens het veldbezoek zijn geen vlinders en libellen waargenomen. Tijdens het veldbezoek van het natuuronderzoek in 2012 zijn algemene vlindersoorten als klein geaderd witje, klein koolwitje, zwartsprietdikkopje, dagpauwoog, kleine vos, icarusblauwtje, kleine vuurvlinder, oranje zandoogje en groot koolwitje waargenomen. Tevens zijn twee libellensoorten waargenomen, van het geslacht waterjuffer en glazenmaker.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

De ontgroning leidt niet tot negatieve effecten op beschermde vlinders en libellen omdat deze (en geschikt biotoop), niet voorkomen in het plangebied. Nader onderzoek en / of een ontheffing aanvraag is niet aan de orde.

4 Natuurbeleidskaders

4.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit:

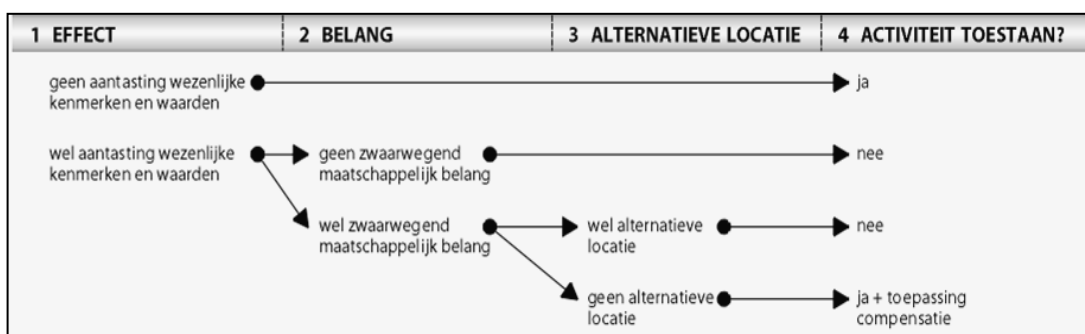
- Provinciaal beleid
 - Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS).

4.2 Natuurnetwerk Nederland

Toetsingskader

De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan. Het NNN voor de provincie Overijssel is vastgelegd in de Omgevingsvisie en bijbehorende omgevingsverordening (2017).

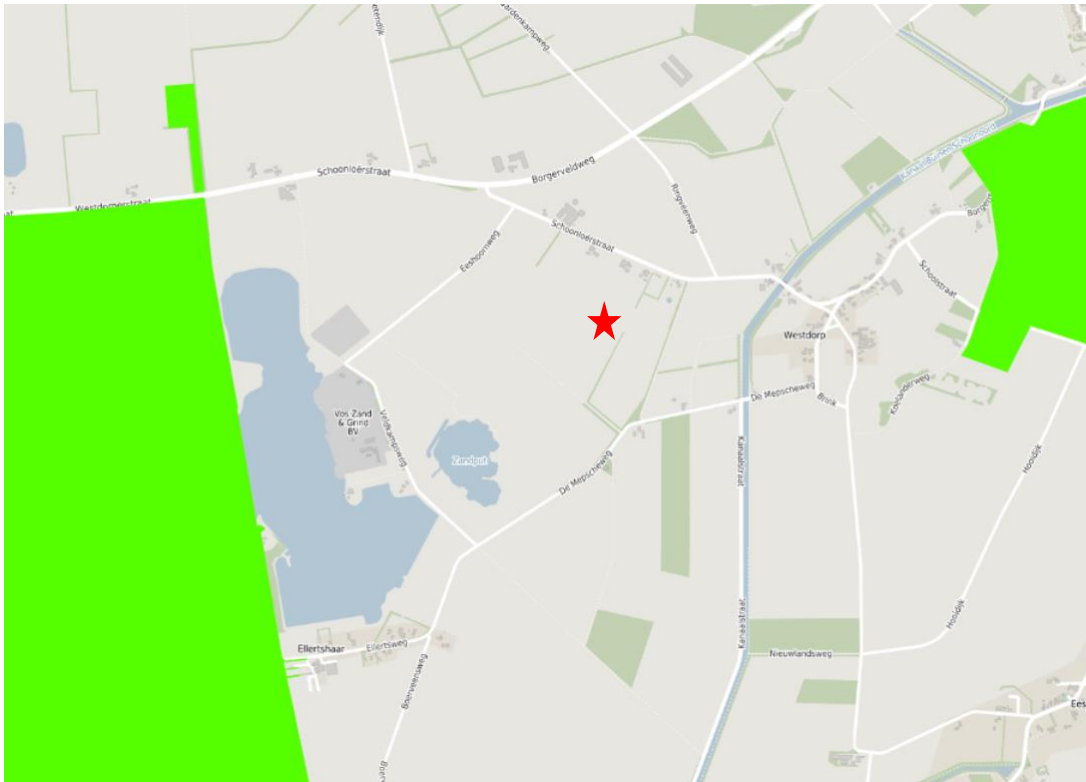
De afweging voor ingrepen in het NNN gaat volgens het “nee, tenzij-principe”. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het NNN uitkomst bieden om projecten in het NNN te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van NNN gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’. Een “nee, tenzij-toets” behoeft alleen te worden doorlopen indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Schema: Het “nee, tenzij”-principe van het compensatiebeginsel.

Inventarisatie

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van NNN. Op ruim 1,5 km westelijk (grenzend aan de bestaande zandwinplas) ligt de boswachterij Schoonloo die wel onderdeel uitmaakt van NNN. Op ruim 1,5 km oostelijk ligt NNN-gebied Mandelanden.

Figuur 4.1 In groen het NNN gebied, met in midden plangebied (rode ster)

Analyse en toetsing effecten

Het plangebied valt buiten, en op enige afstand (ruim 1,5 km) van de begrenzing van NNN-gebied. De ontgraving leidt niet tot aantasting van de wezenlijke kenmerken van NNN-gebied.

5 Houtopstanden

5.1 Toetsingskader

Houtopstanden buiten de bebouwde kom (bebouwde kom houtopstanden) zijn beschermd binnen de Wet natuurbescherming. In het kader van de Wet natuurbescherming omvat 'houtopstanden' het volgende: *'zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen'* (artikel 1.1 Wnb). Als een houtopstand zich binnen de bebouwde kom bevindt, is niet de Wet natuurbescherming van toepassing, maar de gemeentelijke verordening (APV of Bomenverordening) van de gemeente binnen welke grenzen betreffende houtopstand is gelegen.

Deze bescherming geldt ook wanneer velling van een (klein) deel van dergelijke beplantingen beoogd wordt.

Bij velling van houtopstanden buiten de bebouwde kom (waarop het beschermingsregime van de Wnb van toepassing is) dient van de voorgenomen velling kennisgeving worden ingediend bij het ministerie van LNV. Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende (d.w.z. de eigenaar van de grond) zorg voor het 'op bosbouwkundig verantwoorde wijze' herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. Per provincie kunnen verschillende specifieke regels voor herbeplanting gelden (artikel 4.3 lid 3 Wnb).

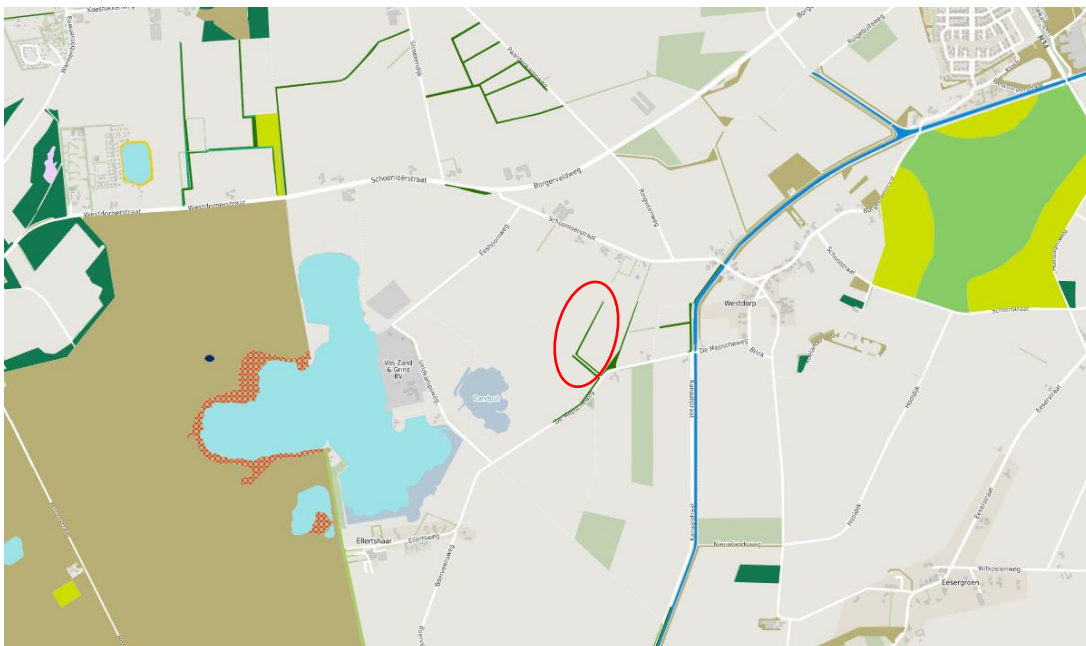
Bovenstaand is niet nodig wanneer de houtopstanden vallen onder de volgende categorieën zoals opgenomen in artikel 4.1 Wnb:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbeplantingen;
 - 2°. beplantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Door middel van een veldinspectie dient in beeld te worden gebracht in hoeverre een te vellen houtopstand voldoet aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van houtopstanden, om welke soort het gaat en om welke aantallen het gaat.

5.2 Inventarisatie

In het kader van de in 2012 uitgevoerde Natuurtoets zijn de houtwallen die zich bevinden in het huidige plangebied (fase II) en het plangebied van fase I van de zandwinning uitgebreid geïnventariseerd. De resultaten zijn opgenomen in paragraaf 3.4 en 3.5 van dit rapport. Er is destijds geen beschermde flora en fauna aangetroffen in de houtwallen. Ook heeft inmiddels al compensatie van de gekapte en nog te kappen houtwallen plaatsgevonden (zie paragraaf 1.2). In onderstaande figuur 5.1 is de nog te kappen houtwal rood omcirkeld.

Figuur 5.1 Uitsnede uit Beheertypenkaart 2019 van Provincie Drenthe. Rood omcirkeld beheertype bossingel (L01.16) binnen het plangebied

5.3 Analyse en toetsing effecten

De reeds gekapte houtwallen en nog te kappen houtwal zijn al gecompenseerd door nieuwe houtwallen aan te planten. Omdat er voldoende compensatie heeft plaatsgevonden treden geen negatieve effecten op, er blijven voldoende houtopstanden aanwezig en ook voldoende biotoop dat deze houtopstanden bieden. De aangeplante houtwallen zijn opgenomen in het inrichtingsplan uit 2012 (Grontmij, Gebiedsontwikkeling Poelkampen Inrichtingsplan, PN 274965, 28-08-2012). Met de in 2013 afgegeven ontgrondingsvergunning is via voorschrift A.4 geborgd dat het afwerken en inrichting van het terrein conform het inrichtingsplan zal plaatsvinden.

6 Conclusies

Wet natuurbescherming

Natura 2000-gebieden

De werkzaamheden behorend bij de ontgronding leiden niet tot negatieve effecten ten gevolge van verstoring door licht, geluid en beweging op de Natura 2000 gebieden in de omgeving (Elperstroom op circa 5 km afstand en Drouwenerzand en Drentsche Aa op circa 6 km afstand). Genoemde gebieden zijn Habitatrichtlijngebieden.

De voorgenomen werkzaamheden vinden ook nu al plaats nabij het plangebied en komen in de plaats van de huidige werkzaamheden. Er zal daarom geen extra stikstofuitstoot plaatsvinden in de nieuwe situatie en er zullen geen negatieve effecten optreden op de stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Dit is in 2012 al bevestigd door een berekening. Het thans gehanteerde model wijkt hiervan mogelijk iets af, maar negatieve effecten zijn niet te verwachten.

Soortenbescherming

De werkzaamheden behorende bij de zandwinning fase II leiden niet tot negatieve effecten op beschermde soorten. Er gaat geen leefgebied van beschermde soorten verloren. Wel dient in het kader van de zorgplicht zowel bij de voorbereidende werkzaamheden als bij de zandwinning rekening te worden gehouden met aanwezigheid van zoogdieren en amfibieën. Voor de vogels geldt dat de voorbereidende werkzaamheden, zoals het verwijderen van de teelaarde laag en het kappen van de houtwal, buiten het broedseizoen dient te worden uitgevoerd. Als het niet te vermijden is om in het broedseizoen te werken, dient vooraf gecontroleerd te worden of geen broedende vogels in de nabije omgeving aanwezig zijn. In de te kappen houtwal zijn in 2019 geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Houtopstanden

De houtwallen binnen het ontgrondingsterrein van fase I en de hier te toetsen fase II zijn allen gecompenseerd conform het inrichtingsplan uit 2012. In de ontgrondingsvergunning uit 2013 is geborgd dat de afwerking van het terrein conform dit inrichtingsplan plaatsvindt. Vanwege de compensatie zijn negatieve effecten niet aan de orde.

Natuurbeleidskaders

Natuurnetwerk Nederland

De voorgenomen werkzaamheden hebben geen effect op beschermde gebieden in het kader van het NNN.

Er is geen nader veldonderzoek en/of effectonderzoek noodzakelijk en geen maatregelen om effecten te voorkomen. Wel dienen de voorbereidende werkzaamheden (verwijderen teelaarde laag en kappen houtwal) buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Bijlage 1 Rapport aanvullend vleermuisonderzoek

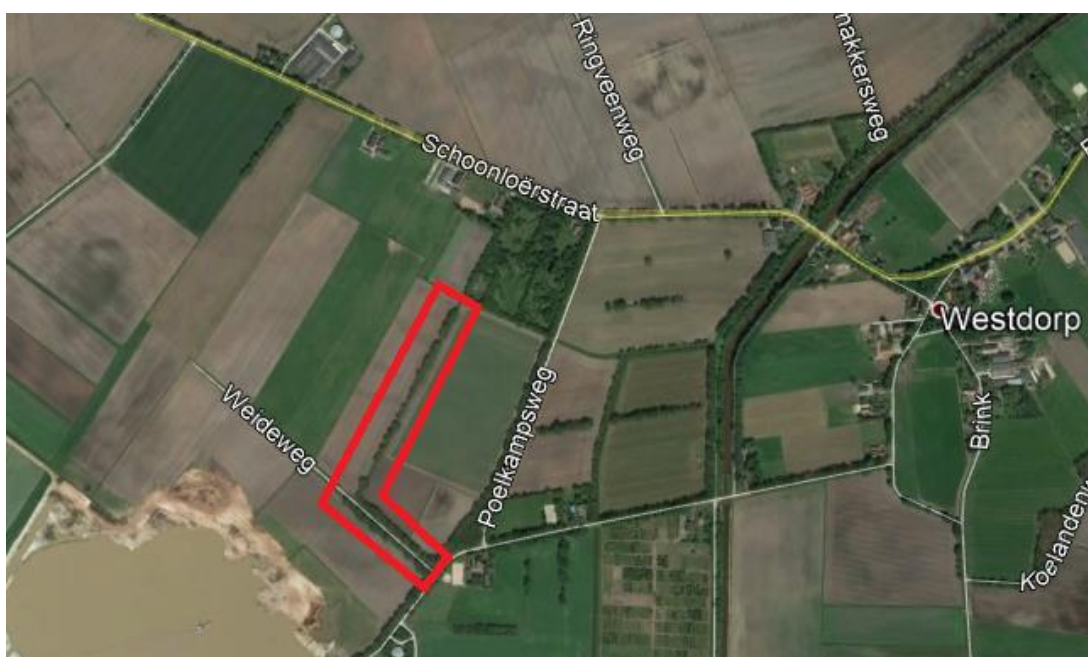
Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Sweco is een vleermuisonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de uitbreiding van de zandwinning De Poelkampen in Westdorp. Het doel van het vleermuisonderzoek is om in beeld te brengen of er verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen in het plangebied aanwezig zijn en of sprake is van een essentiële vliegroute van vleermuizen. Voorliggende rapportage bevat de uitkomsten van dit vleermuisonderzoek.

1.2 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft een bomenrij aan de Weideweg en een bomenrij haaks daarop in het buitengebied van Westdorp. De onderzochte bomen zijn op onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 1 Globale ligging onderzoeksgebied.

Onderzoeksmethodiek

Onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden door het terreingebruik van vleermuizen in beeld te brengen. Daarbij is het Vleermuisprotocol 2017¹ als uitgangspunt gebruikt.

Het aantal veldbezoeken is gebaseerd op de potentiële aanwezigheid van de volgende functies voor vleermuizen:

- Kraam- / zomerverblijfplaats;
- Paarverblijfplaats;
- Essentiële vliegroute.

In totaal hebben vier veldbezoeken plaatsgevonden door telkens twee vleermuisdeskundigen. In onderstaande tabel zijn de onderzoeksdata van het vleermuisonderzoek weergegeven.

¹ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Tabel 2: Onderzoeksdata vleermuisonderzoek

Datum	Type inventarisatie	Type bezoek	Weersomstandigheden
24-05-2019	Zomer- en kraamverblijven	Avondbezoek	19° Celsius, half bewolkt, windkracht 2
04-07-2019	Zomer- en kraamverblijven	Ochtendbezoek	12° Celsius, bewolkt, windkracht 2
02-09-2019	Paarverblijfplaatsen	Avondbezoek	14° Celsius, half wolkt, windkracht 2
26-09-2019	Paarverblijfplaatsen	Avondbezoek	14° Celsius, bewolkt, windkracht 3

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van heterodyne batdetectors, voorzien van time expansion (Pettersson ultrasound D240x). Tevens is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (type Pulsar Helion XP38). Met een warmtebeeldcamera kan heel effectief gezocht worden naar bomen waarin zich vleermuizen of andere warmbloedige dieren zoals vogels bevinden. Tijdens de najaarsbezoeken is ultrasoon geluid van rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis afgespeeld, waarop mannetjes vrijwel direct reageren vanuit hun paarverblijfplaats.

Resultaten vleermuisonderzoek

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aangetroffen in de bomen in het onderzoeksgebied. De bomen in het onderzoeksgebied hebben geen functie als zomer-, kraam-, paar- of winterverblijfplaats voor vleermuizen.

Tijdens het vleermuisonderzoek is vastgesteld dat de bomen in het onderzoeksgebied geen vliegroute vormen voor vleermuizen. Zoals uit het hierna gestelde al blijkt, wordt het onderzoeksgebied alleen gebruikt als foerageergebied door gewone dwergvleermuizen en dan nog in beperkte mate.

Tijdens het vleermuisonderzoek is vastgesteld dat het plangebied slechts marginaal door vleermuizen gebruikt wordt om te foerageren. Dat geldt dan ook alleen voor de gewone dwergvleermuis, die het eerste deel van het traject gebruikt om te foerageren (de Weideweg). Geen enkele keer is waargenomen dat de vleermuizen aan het einde van de Weideweg de bomenrij richting het noorden volgden. De waargenomen foeragerende gewone dwergvleermuizen kwamen aan het begin van de avond vanaf de Poelkampsweg om een stuk de Weideweg in te vliegen. Na korte tijd verdwenen alle dieren weer.

Tijdens de ochtendbezoeken werd er helemaal geen activiteit waargenomen.

De laatvliegers gebruikten alleen de Poelkampsweg als vliegroute en foerageerden er kort aan het begin van de avond. Ze zijn in het onderzoeksgebied niet waargenomen.

*Figuur 2. Cumulatieve waarnemingen foeragerende vleermuizen. Rood = gewone dwergvleermuis
Geel = laatvlieger*